

**Preventivní program školy
Základní škola Chromeč
Školní rok 2023- 2024**

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Název a adresa školy: Základní škola Chromeč, Chromeč 12, 789 01 Zábřeh

Jméno a příjmení ředitele: Mgr. Jitka Pavelková

Telefon na ředitele 739 028 191

E-mail na ředitele zs@chromec.cz

Jméno a příjmení školního metodika prevence (ŠMP): Mgr. Iva Kvapilíková

Telefon 603 754 078

E-mail iva.kvapilikova@centrum.cz

Jméno a příjmení výchovného poradce (VP): Mgr. Jitka Pavelková

Telefon 739 028 191

E-mail zs@chromec.cz

PPŠ vypracovala: 30.8. 2023

Mgr. Iva Kvapilíková

Seznámena:

Mgr. Jitka Pavelková, ředitelka školy 29.8.2022

Seznámení pedagogického sboru školy s PPŠ 31. 8. 2022

A. Úvod

1. Popis současného stavu ve škole

PPŠ je zaměřen na cílovou skupinu 33 žáků a šest pedagogických zaměstnanců školy.

Žáci navštěvující školu pocházejí z Chromče a Zábřehu na Moravě.

Naše škola je malotřídní venkovská škola bez větších a výraznějších projevů rizikového chování.

Přesto v současné době nelze nevidět, že problematika rizikových projevů chování narůstá i u dětí mladšího školního věku.

Z pohledu pedagogů je důležité zahájit primární prevenci (dále PP) už v mladším školním věku, poskytovat žákům i rodičům co nejvíce srozumitelných informací o těchto tématech a hovořit s nimi i na neformální úrovni.

Proto jsou témata PP zahrnuta i v ŠVP školy, převážně v učivu jednotlivých výchov a prvouky. Jejím cílem je především zvýšení odolnosti dětí vůči rizikovým jevům.

Hlavním realizačním týmem PP je VP/ředitelka školy, ŠMP a speciální pedagog z PPP Šumperk.

Dále učitelé, vychovatelé a asistent pedagoga.

Všichni jmenovaní mají jasně stanoveny své kompetence.

2. Hodnocení situace v oblasti rizikového chování ve škole z hlediska zákonných zástupců žáků

V předloňském školním roce proběhlo dotazníkové šetření pro rodiče žáků, které mapovalo názory zákonných zástupců na školu, jejich potřeby, její zaměstnance.

Podobné šetření plánujeme realizovat každé dva roky.

3. Hodnocení situace v oblasti rizikového chování ve škole z hlediska žáků

Žáci mají možnost se ke škole, jejím aktivitám a svým potřebám vyjádřit. Škola provádí základní sociometrii tříd formou portálu proskoly.cz. V letošním roce bychom rádi využili působení speciální pedagožky Mgr. Jitky Křečkové z PPP, která je kompetentní k realizaci standardizovaných sociometrických testů.

4. Hodnocení PPŠ minulého školního roku

Ve školním roce 2022/2023 navštěvovalo školu 34 žáků.

Při řešení problémových situací komunikujeme vždy s rodiči daného žáka, kteří většinou se školou aktivně spolupracují a podílí se tak na zdárném vyřešení situace, dále spolupracujeme s PPP Šumperk a s OSPOD. S tím jsme spolupracovali ve dvou případech, které se týkaly především nadměrné absence dětí.

Pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s přehledem základní legislativy, metodickými pokyny, zákony i vyhláškami zabývající se prevencí rizikového chování dětí a mládeže. Jednotliví učitelé řešili konkrétní problémy nejdříve sami v rámci svých kompetencí, případně pak ve spolupráci s ŠMP a výchovným poradcem/vedením školy. Byli nápomocni v primární prevenci přímo ve svých vyučovacích hodinách při probírání témat souvisejících s prevencí, při svých dohledech v prostorách školy, organizováním mimoškolních akcí a svou mimoškolní činností a poskytovali vedení školy součinnost při realizaci PPŠ.

Žáci měli možnost účastnit se akcí v rámci primární prevence, tato témata byla průřezově zařazena také ve výuce.

Poprvé byl ve škole od podzimu realizován komplexní program KPPŠ pro 4. – 9. ročník ZŠ. Tento program zahrnuje problematiku práv a povinností dětí a mládeže, kouření, rizika internetu a kyberšikany, věnuje se klimatu tříd, poruchám příjmu potravy i rizikovému sexuálnímu chování.

Našich žáků se týkaly programy o kouření, rizicích internetu a seznámení s právy a povinnostmi nezletilých osob. Realizován byl organizacemi Poradna zdraví, Pontis a OSPOD Šumperk.

Proběhly i besedy Poradny zdraví Šumperk.

Aby pes nekouzl – 1.-3. ročník

Buďme zdraví – 1.ročník

Zdravá výživa – 2.-3. ročník

Proč je pohyb důležitý 1.-3.ročník

V rámci prevence školní neúspěšnosti probíhalo ve všech třídách doučování, žáci mají možnost vyžádat si individuální konzultace.

Klima tříd bylo posilováno realizací třídnických chviliek, kde je kladen vztah především na vzájemné vztahy a chování mezi dětmi a formování kolektivu. Dle potřeby byly zařazovány hodiny s metodikem prevence. Během jara se s žáky začala seznamovat speciální pedagožka.

V rámci nespecifické primární prevence nabízela škola velké množství zajímavých činností (lyžařský a plavecký výcvik, pobyt v přírodě, sportovní den...) i mimoškolních aktivit (zájmové kroužky, příměstský tábor).

Se svými problémy měli žáci možnost obrátit se buď přímo na jakéhokoli učitele či výchovnou poradkyni/ředitelku školy a metodika prevence.

Při realizaci PPŠ měla své nezastupitelné místo spolupráce s rodiči. Rodiče byli pravidelně zpravováni o dění ve škole, zejména prostřednictvím webových stránek školy a obecních novin. Na třídních schůzkách a v konzultačních hodinách byli rodiče informováni o prospěchu a chování svých dětí. K řešení problémů měli rodiče možnost využít konzultací s výchovným poradcem/ředitelkou školy, metodikem prevence, případně také telefonicky nebo

osobně kontaktovat všechny pedagogické pracovníky. Problémy byly nejčastěji řešeny pohovorem s rodiči, třídním učitelem a s výchovnou poradkyní/vedením školy.

Školní preventivní program (dále jen PPS) měl v loňském školním roce hlavní úkol, a to pomáhat třídním učitelům stmelovat a upevňovat třídní kolektiv, posilovat přátelství, vzájemnou pomoc a spolupráci mezi žáky, budovat pozitivní klima tříd i celé školy.. Dále předcházet počáteční šikaně a jiným nežádoucím jevům, upevňovat zásady slušného chování, omezit nežádoucí vlivy v chování, učit spolupráci v kolektivu. Nedílnou součástí bylo navazovat spolupráci s organizacemi působícími v oblasti prevence rizikového chování (PPP Šumperk).

Preventivní program byl součástí výuky. Snahou bylo osvojování si kompetencí zdravého životního stylu, řešení a odstranění rizikového chování žáků. K tomu přispívala zejména důsledná činnost všech vyučujících a jejich snaha o příjemné a bezpečné školní klima. Dané krátkodobé cíle se podařilo splnit a na dlouhodobých cílech budeme nadále pracovat. Všechny akce, které na škole proběhly, byly kladně hodnoceny dětmi, jejich rodiči i vyučujícími.

Data o realizovaných preventivních aktivitách byla zanesena do elektronického systému evidence preventivních aktivit SEPA, kam se naše škola přihlásila.

B. CÍLE VYPLÝVAJÍCÍ ZE ZMAPOVÁNÍ SITUACE

1. Hlavním dlouhodobým koncepčním záměrem naší školy je tvorba zdravého prostředí pro žáky, učitele i ostatní zaměstnance. Vytváření prostředí s přátelskou, vstřícnou atmosférou, která motivuje žáky k učení a tvořivé práci. Snahou vedení školy je umožnit pedagogům prostor pro realizaci široké nabídky vyučovacích metod, podpora tvůrčího myšlení, zájmu o sebevzdělávání a profesní růst. Společným cílem je rozvíjet žákovy schopnosti komunikace, spolupráce, samostatného tvůrčího myšlení s důrazem na vlastní zodpovědnost. Klasická výuka je obohacována různými formami a metodami práce, kooperativní výukou, projektovým vyučováním, kritickým myšlením.

Potvrzuje se nám důležitost primární prevence již od prvních ročníků. Čím dříve se děti osvojí správné návyky a jsou vedeny ke zdravému životnímu stylu, tím se zvyšuje šance, že se dobrých základů udrží.

Prevence rizikového chování je zaměřena na žáky v tomto rozložení:

1. ročník 4 žáci
2. ročník 10 žáků
3. ročník 6 žáků
4. ročník 5 žáků
5. ročník 8 žáků

Třídní učitelé:

- 1.třída (1.- 2. ročník)– Mgr. Iva Kvapilíková, ŠMP
- 2.třída (3.- 4. ročník) – Mgr. Jitka Pavelková, ředitelka školy, výchovná poradkyně
- 3. třída (5.ročník) – Mgr. Vladimíra Berková

Další pedagogičtí pracovníci školy:

- Bc. Marie Láníková - učitelka, vychovatelka ŠD
- Olga Vitoulová - asistent pedagoga, vychovatelka ŠD
- Jitka Mutlová - vychovatelka školní družiny

V letošním roce bychom chtěli maximálně využít přítomnost speciální pedagožky Mgr. Jitky Křečkové z PPP, která k nám dochází každé úterý. Zrealizuje v každé třídě tři programy zaměřené na canisterapii a dále na posilování vztahů, pozitivní klima třídy a na zvládání konfliktů. Navázali jsme kontakt s Křesťanskou akademií mladých, která by nám ve druhém pololetí měla realizovat celkem čtyři preventivní programy zaměřené na předcházení závislostem, posilování přátelství a spolupracujícího chování.

Dle potřeby budeme využívat hodiny s metodikem prevence, zaměřené na aktuální problémy v kolektivech.

I nadále chceme pracovat s dětmi v rámci třídnických chviliek a třídnických hodin.

TH poskytují možnost pravidelné práce se vztahy uvnitř třídy, zejména řešení aktuálních problémů třídy. Tento způsob práce se třídou je prevencí sociálně nežádoucích jevů. Necháme-li žáky pravidelně sdělovat, co se jim ve třídě líbí a co ne, vede to k tomu, že se podaří podchytit a často i vyřešit řadu problémů, které jinak často přerostou do takřka neřešitelných problémů. Přínosem třídnických hodin je:

- žáci jsou většinou motivovaní způsobem práce, při kterém jsou aktivní
- zažijí to, že mohou konstruktivně ovlivňovat své okolí
- zvykají si samostatně řešit problémy, které se jich týkají, a přijímat za ně zodpovědnost
- vytvářejí si společně normy chování a jsou ochotnější se jimi řídit.

Třídnické hodiny a třídnické chvilky jsou pravidelnou součástí práce třídního učitele.

Výhodou malotřídních škol, kde je vyučující skoro celý den ve své třídě, se možnost řešit aktuální obtíže ihned.

Náplň práce třídního učitele v oblasti prevence

- vytipování možných problémových žáků (sociálně slabé rodiny, dysfunkční rodiny)
- věnování zvýšené pozornosti žákům s problémovým chováním
- věnování zvýšené pozornosti žákům, u kterých se projevují známky školní neúspěšnosti (pravidelná kontrola klasifikace své třídy) a případná realizace plánu podpory žáků se školní neúspěšností
- sledování vztahů ve třídě, začleňování problémových žáků do kolektivu
- udržování a podpora komunikace, týmové spolupráce a přátelské atmosféry ve třídě

- spolupráce s metodikem prevence, výchovnou poradkyní/vedením školy
- komunikace s rodiči

Cílem PPŠ obecně je naučit žáky stanovit si správný hodnotový žebříček, zlepšovat mezilidské vztahy, umět řešit konfliktní situace, znát svá práva a povinnosti, respektovat a být respektován, smysluplně využívat svůj volný čas, nepodlehnout závislostem na návykových a psychotropních látkách.

Pokud by se v tomto školním roce objevily výraznější projevy rizikového chování, plánujeme řešit je formou individuálních výchovných plánů (IVyP). Jedná se o velmi efektivní způsob, který častokrát vede k velké eliminaci projevů nevhodného chování ve škole.

V případě potřeby využijeme pomoci jednotlivých institucí či odborných rad specialistů v oblasti prevence či intervence.

2. Střednědobé cíle

- zkvalitňování klimatu tříd a školy
- zavedení třídnických chviliek případně třídnických hodin, vedení třídnických hodin dle doporučení ŠMP
- nabídka nejrozličnějších forem trávení volného času v rámci zájmových kroužků

3. Krátkodobé cíle

- podpora zdravého životního stylu žáků
- prevence vzniku prvotních projevů šikany – práce na vztazích a třídním klimatu, pochopení, co je a není šikana
- včasné podchycení školní neúspěšnosti a s tím spojená práce učitele, žáka a rodičů
- komunikace mezi rodinou a školou, aktivní spolupráce

Způsob realizace PPŠ

1. – 2. ročník

Dětem je nutné po vstupu do školy nabízet nejen konkrétní dovednosti, ale zejména vytvářet modelové situace, se kterými se mohou setkat ve škole i mimo školu. Pro vytvoření optimálního sociálního klimatu je důležité vzájemné poznání žáků a pedagogů.

Program by měl být zaměřen na:

- společné stanovení a zažití pravidel soužití mezi žáky a učiteli
- zvyšování zdravého sebevědomí žáků
- zkoumání a uvědomování si vlastní osobnosti
- vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- nácvik projevování vzájemné úcty, sebeúcty a důvěry
- rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit problémy a konflikty (například formou komunitního kruhu)
- rozvoj schopnosti klást otázky, umění vyjádřit svůj názor, umění říci „ne“

3. – 5. ročník

Optimální jsou programy směřující k pozitivnímu ovlivnění zdraví žáků, které je chápáno jako stav tělesné, duševní a sociální pohody při současné změně postojů k sobě, k prožívání sebe jako individuality, ale v kontextu s druhými lidmi, se školní komunitou a okolním světem, k pozitivnímu citovému naladění a myšlení, k osvojení si dovedností řešit stres a k dodržování životosprávy. Programy orientované na hlubší poznání dovedností osvojených při vstupu do školy, na schopnost pracovat v kolektivu a uvědomění si, co tělu prospívá, je vhodné realizovat formou programů spojených se sportovní činností a aktivním trávením volného času. Je zde posilována schopnosti vzájemné pomoci, podřízení se možnostem skupiny, zvládnutí fyzicky náročných situací.

C. STRATEGIE A METODY DOSAHOVÁNÍ CÍLŮ

I. PRÁCE PEDAGOGICKÉHO SBORU A VEDENÍ ŠKOLY

Efektivita primární prevence závisí na dobré spolupráci pedagogů. V letošním roce se zaměříme na zvýšení citlivosti učitelů k drobným projevům rizikového chování. Důležitá je pomoc začínajícím a novým pedagogům.

Za koordinaci preventivních aktivit a realizaci PPŠ zodpovídá školní **metodička prevence** Mgr. Iva Kvapilíková, která absolvovala studium ŠMP v MADIO z.s. ve Zlíně. Spolupracuje s výchovnou poradkyní/ředitelkou školy Mgr. Jitkou Pavelkovou, speciální pedagožkou Mgr. Jitkou Křečkovou z PPP Šumperk, třídními učiteli a ostatními pedagogy.

Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě (projekt, spolupráce s vedením školy.) Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence - PPP, OSPOD, Poradna zdraví, Policie ČR.. Koordinuje předávání informací o problematice sociálně patologických jevů ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci preventivního programu.

Výchovný poradce Mgr. Jitka Pavelková

koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o jejich problémech. Setkává se s žáky, kteří jsou v některých případech ohrožení ve svém vývoji, pečuje o žáky se zvláštními potřebami, o žáky nadané i zdravotně postižené, poskytuje konzultace jim i zákonným zástupcům, dává návrhy na odborná vyšetření, pomáhá s žádostmi o vyšetření, podílí se na tvorbě IVP a IVýP. Informuje o kontaktech na další pomoc. Komunikuje s lékaři, orgány OÚ, MěÚ, OkÚ, policií apod. Obrací se na sociální odbor, kurátory v případě podezření na problém v rodině či porušování zákona.

Třídní učitel, učitelé

Učitelé se věnují v rámci své výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Oslovují a zapojují do řešení problémů výchovného poradce a metodika prevence. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na

týmových schůzkách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuji opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace (e-mail, mobil).

Ředitel školy Mgr. Jitka Pavelková

Vedení školy. Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a provádí personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Účastní se v případě potřeby zásadních setkání rodiny a školy.

Plán vzdělávání ŠMP a dalších pedagogických pracovníků v oblasti prevence rizikového chování

- dle nabídek spolupracujících organizací. Metodická prevence bude dále docházet na setkání ŠMP pořádané PPP Šumperk, případně využije nabídky téže organizace k účasti na seminářích.

II. SPOLUPRÁCE ŠKOLY S RODIČI

Informování zákonných zástupců dětí

Informování zákonných zástupců o záměrech a způsobech realizace programu (schůzky zákonných zástupců, zápisy do žákovské knížky, obecní noviny...)
Dále se rodiče mohou zúčastnit různých aktivit pořádaných školou.

III. PROGRAM PREVENTIVNÍCH AKTIVIT PRO ŽÁKY ŠKOLY

1. Způsob seznámení žáků s činností ŠMP, možnostmi pomoci a PPŠ

Schránka důvěry není na 1. stupni třeba, děti se s problémy svěřují přímo.

ŠMP se během prvního čtvrtletí setká s žáky jednotlivých tříd a vysvětlí jim nebo připomene, jak jim může pomáhat při jejich problémech.

A. Knihovna a propagační materiály pro potřeby preventisty a ostatních pedagogů jsou uloženy u metodika prevence rizikového chování.

B. Shromáždění všech dostupných informací o institucích, organizacích a odbornících, kteří v oblasti drogové prevence působí v okrese u ŠMP, ve zjednodušené podobě na nástěnce prevence v přízemí školy.

C. Seznámení pedagogů s postupy školy v případě zjištění šikany nebo zneužívání návykových látek - při seznámení s PPŠ. Strategické postupy k dispozici na nástěnce ve sborovně v 1. patře školy.

Byla zdůrazněna zákonná pravidla omlouvání absence žáků zákonnými zástupci - dne 31.8. 2023

Byly stanoveny **konzultační hodiny ŠMP** - úterý 11:30 - 13:00 nebo po předchozí domluvě v jiném čase.

Témata pro 1. – 3. ročník:

Kouření, alkohol(ismus), užívání drog, zneužívání léků - základní informace - zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu atd. .

Odmítání návykových látek - jak říci „Ne!“

Zdraví - hodnota zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu - jak si udržet dobré zdraví - zdravý životní styl

Na koho se mohu obrátit, když mám problémy? - rodiče, učitelé apod. - důležitá telefonní čísla

Témata pro 4. a 5. ročník:

Zdraví - jedna ze základních lidských hodnot - činnosti vhodné z hlediska zdraví

Návykové látky - zdravotní a sociální rizika při užívání návykových látek - argumenty ve prospěch zdraví - návykové látky z pohledu zákona (pouze základní informace)

Mezilidské vztahy - základní mezilidské vztahy (v rodině, ve škole atd.) - projevy lidské nesnášenlivosti (především rasismus a xenofobie)

Mám právo...- protiprávní jednání (šikana, násilí, zastrašování)

Nebezpečí internetu

Mezi další preventivní aktivity patří např.:

- Třídnické hodiny a třídnické chvíle
- Výlety, exkurze, návštěvy muzeí
- Vystoupení pro seniory
- Vánoční besídka
- Návštěvy divadelních a filmových představení
- Pobyt v přírodě, příměstský tábor
- Lyžařský a plavecký výcvikový kurz (únor - květen)
- Sportovní den
- Projektové dny a další

2. Specifická všeobecná prevence pro žáky ve výuce, která je součástí učebních osnov

Aktivity, které jsou součástí učebního plánu (na základě Školního vzdělávacího programu) i aktivity které nejsou součástí učebního plánu. Jde o aktivity, které nereagují na aktuální

problémy a týkají se všech tříd: zvyšování sebevědomí žáků, komunikativní dovednosti, konstruktivní řešení problémů, schopnost klást otázky a vyjádřit svůj názor, řešení stresu, učení vzájemné pomoci, schopnost říci si o pomoc a vědomí, kam se v jakých záležitostech obrátit, vyrovnání se s neúspěchem, obrana před manipulací, předávání informací a prožitkové programy zaměřené na dodržování práva, na prevenci závislosti na návykových látkách včetně alkoholu a tabáku, gambingu, rasismu, sexuálního a jiného zneužívání, působení sekt a některých nových náboženských směrů,...)

V letošním roce budou realizovány

- programy spec. pedagožky Mgr. Křečkové z PPP Šumperk
3x v 1.-2. ročníku (canisterapie, vztahy, klima třídy)
3x v 3.-4. ročníku (canisterapie, vztahy, klima třídy)
3x v 5.ročníku (canisterapie, klima třídy, zvládání konfliktů)
Programům bude předcházet standardizované sociometrické šetření v jednotlivých třídách, aby mohly být programy zacíleny na konkrétní problémy.
- programy Křesťanské akademie mladých, lektor Klára Kouřilová
2x v 1.- 2. ročníku (program Kamarádi nerostou na stromě, Procházka růžovou zahradou)
2x ve 3.- 5. ročníku (program Sedmero moří, Všude dobře, doma nejlíp)

IV. POSTUP ŠKOLY PŘI VÝSKYTU A ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Při nálezů neznámé látky:

1. MOŽNOST

- a)** Zajistí-li pedagog podezřelou látku a je podezření, že se jedná o drogu či jinou škodlivou látku, v přítomnosti dalšího člena pedagogického sboru uloží tuto látku do obálky.
- b)** Na obálku napíše datum, čas a místo zajištění látky, příp. komu byla odebrána, podepíše se a uvede jméno svědka. Obálku přelepí, opatří razítkem školy a uschová ji do školního trezoru, který je uložen u vedení školy.
- c)** Poté je nutno bezodkladně vyrozumět policii. Identifikaci provede vždy policie, nikoli zaměstnanec školy. Při převzetí neznámé látky policistou si škola nechá tuto skutečnost písemně potvrdit.
- d)** Pokud je zajištěna podezřelá látka u dítěte, které jeví známky otravy, předá se látka stejným způsobem uložena přivolanému lékaři.

2. MOŽNOST

- a) pedagog neznámou látku ponechá na místě nálezů

- b) bezodkladně zavolá policii
- c) do příjezdu policie zajistí dohled na místě nález, příp. zadrží žáka, u něhož byl nález učiněn.

Při ohrožení zdraví žáka

V případě ohrožení zdraví žáka v důsledku podezření na požití omamné látky se postupuje tak, jako když žák přijde do školy s horečkou.

a) Dítě jevící příznaky užití omamné látky je odvedeno ze třídy do místnosti, kde zůstane po dobu, než si pro něj přijdou rodiče nebo lékařská služba. Pedagog zajistí nad dítětem dohled dospělé osoby – kancelář vedení školy, sborovna.

b) Škola bezodkladně informuje rodiče žáka nebo jeho zákonné zástupce o blíže nespecifikovaných zdravotních potížích žáka, rodiče jsou vyzváni k tomu, aby si dítě co nejdříve vyzvedli ze školy, neboť je nutné lékařské vyšetření.

Rodič si přijde do školy pro žáka

Je seznámen se zdravotními potížemi. Po užití stimulačních či kanabinoidních látek (jsou např. rozšířené zornice) škola apeluje na rodiče, aby s dítětem navštívil lékaře.

Pedagog odkáže rodiče na odborníky na specializovaných pracovištích (PPP apod.)

Rodič si do školy pro dítě nepřijde

Škola přehodnotí zdravotní stav žáka, pracovník školy zavolá lékařskou službu (může jít o předávkování návykovou látkou) nebo zajistí prevoz k lékaři s doprovodem dospělé osoby. Rodič je o postupu školy předem informován.

c) škola vyhotoví zápis průběhu celého případu a stanoví postup, jak zamezit případnému výskytu žáka pod vlivem omamné látky nebo výskytu podezřelé látky ve škole.

1. Ve školním řádu je uveden zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek v areálu školy včetně sankcí, které z porušení vyplývají.

2. Proběhne třídní schůzka zákonných zástupců, seznámení s účinky a příznaky užití návykových látek, jak se škola k případu postaví, jak bude pracovat s rizikovou třídou v preventivní oblasti, zákonní zástupci jsou vybídnuti ke spolupráci při výskytu sociálně nežádoucího chování, jsou seznámeni s náplní práce a konzultačními hodinami metodika prevence a výchovného poradce. Jsou dále seznámeni s tím, že dítě pod vlivem návykové látky ve škole porušuje vnitřní řád školy.

3. Žák, který prokazatelně zneužíval omamnou látku v areálu školy a tím porušil řád školy, bude kázeňsky potrestán dle školního řádu.

4. Škola pozve nejrychlejší cestou zákonné zástupce žáka k jednání se školou. Zákonní zástupci jsou seznámeni se všemi skutečnostmi případu, porušením řádu školy, návrhem

výchovného opatření, který schválila a doporučila pedagogická rada. Škola doporučí zákonným zástupcům žáka specializovanou pomoc odborníků, škola vyhotoví dva zápisy z jednání, jeden obdrží zákonní zástupci žáka, druhý zůstane uložen ve škole. Škola nabídne zákonným zástupcům pomoc – monitorování, pravidelné schůzky R + TU, ŠMP, VP.

5. Žáci jsou obecnou formou seznámeni s případem a jsou upozorněni na závažnost držení, přechovávání a užívání návykové látky a to nejen v areálu školy.

6. Třída, v níž se problém objevil, bude monitorována, budou v ní pracovat odborníci (dlouhodobé prožitkové programy) primární prevence, sekundární prevence.

d) Škola informuje sociální odbor v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) nebo je v akutním ohrožení zdraví po požití drogy, tj. při nebezpečí předávkování a trvalého zdravotního poškození včetně vzniku návyku a bezprostředním ohrožení života nebo po průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole

Při podezření, že žák zneužívá návykové látky (časná intervence), metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel, pověřený pracovník:

a) provede diskretní šetření – zjistí citlivě co nejvíce informací (od spolužáků, rodičů, z poradny apod.)

b) provede pohovor s dítětem – podle vztahu pracovníku s dítětem buď osobně nebo za přítomnosti jiného učitele, nebo jiné osoby (psychologa, sociálního kurátora, pracovníka oddělení pro dítě, kontaktního centra apod.). Doporučí mu rozhovor s odborníkem (Linka důvěry, PPP, zdravotní zařízení apod.)

Po důvodném podezření:

c) citlivě informuje zákonné zástupce a upozorní je na další postup školy v případě akutního ohrožení zdraví po požití drogy – nebezpečí z předávkování a trvalého zdravotního poškození, včetně vzniku návyku hraničí s bezprostředním ohrožením života

d) v případě negativní reakce zákonných zástupců na sdělené skutečnosti a v případě, že zákonní zástupci nezařídí pro žáka další péči, uvědomí škola sociální odbor

e) pokud není v silách školy společně se zákonnými zástupci problém vyřešit, doporučí další odbornou pomoc

Součástí Preventivního programu školy je Program proti šikanování (viz Příloha 1)

EVIDENCE A ZPŮSOB VYHODNOCENÍ PPŠ

- Vedení záznamů o výskytu RCH ve škole v daném školním roce, vzdělávacích akcí pro pedagogy, preventivních aktivitách pro žáky (deník ŠMP)
- ŠMP zpracovává závěrečnou zprávu o plnění PPŠ do konce června 2024.

V. DOSTUPNÁ LITERATURA K PROBLEMATICE PREVENCE VE ŠKOLE

Čáp, Mareš - Psychologie pro učitele

Dubec M. - Třídnické hodiny

Felmanová A. a kol. - Rodiče - nečekaní spojenci

Hernochová S. - Skupinová dynamika ve školní třídě

Múhlpachr P.- Sociální patologie

Neuman J. - Řešíme problémy a přijímáme výzvy

Orgoníková L. a kol.- Příručka pro lektory motivačních kurzů a Job clubů

Peterson, Hardin - Děti v tísní

Rádlová E. a kol. - Speciálně pedagogická diagnostika

Severinová M. - Problémové dítě, jeho zátěž, výchovná prostředí, ovlivňování a praktická východiska, diplom. práce

Skácelová L. - Metodika vedení třídnických hodin

Srbová, Jeřábková - Jak si zdravým způsobem zlepšit náladu a být svěží

Šmejkalová, Schmidová - Třída v pohodě

Švec, Jeřábková, Kolář - Jak zlepšit vztahy v naší třídě

Vágnerová M. - Školní poradenská psychologie pro pedagogy

VI. PŘEHLED KONTAKTŮ SPOLUPRACUJÍCÍCH ORGANIZACÍ A INSTITUCÍ POSKYTUJÍCÍCH ODBORNOU SLUŽBU

Městský úřad Šumperk

Lautnerova 1, 78701 Šumperk

Odbor sociálních věcí

Ing. Pavla Skálová (vedoucí odboru)

pavla.skalova@sumperk.cz; tel.: 583 388 920, 721 343 213

Oddělení sociálně právní ochrany dětí a prevence (OSPOD)

Bc. Jaromíra Kupková (vedoucí oddělení)

jaromira.kupkova.@sumperk.cz, tel. 583 388 912

Mgr. Jana Žouželková (kurátor pro děti a mládež)

jana.zouzelkova@sumperk.cz; tel.: 583 388 953

Mgr. Petr Vlach (kurátor pro děti a mládež)

petr.vlach@sumperk.cz; tel.: 583 388 904

Mgr. Vladimír Příbyl (kurátor pro děti a mládež)

vladimir.pribyl@sumperk.cz; tel.: 583 388 908

Středisko výchovné péče Dobrá Vyhlídka

Kontaktní adresa: Vyhlídka 1, 787 01 Šumperk

Telefon: 583 284 011

e-mail: svp@dds-spok.cz

Mgr. Alena Sekyrová Pokorná tel.778 445 825; email: svp.vedouci@dds-spok.cz

Pedagogicko-psychologická poradna Olomouckého kraje, pracoviště Šumperk

(dále Pedagogicko-psychologická poradna)

Kontaktní adresa: Husitská 12, 787 01 Šumperk

Telefon: 583 215 279

e-mail: ppp.spk-prevence@seznam.cz

Lektor: Mgr. Hana Prejdová hana.prejdova@ppp-sumperk.cz

SPC, při ZŠ Schola Viva

Erbenova 16

78701 Šumperk

spc@schola-viva.cz

www.spc-sumperk.cz

583 222 324

Ředitelka: PaedDr. Bohdana Hradilová email: hradilova@schola-viva.cz

Městská policie

Jesenická 31
78701 Šumperk
tel. 583 213 000

Policie ČR

Územní odbor Šumperk

Havlíčková 8, 787 90 Šumperk

su.uo.podatelna@pcr.cz; tel.: 974 779 299

Oddělení tisku a prevence

por. Mgr. Jiřina Vybíhalová (tisková mluvčí, preventistka)

jiřina.vybihalova@pcr.cz; tel.: 974 779 208, 725 277 975

Obvodní oddělení Šumperk

Havlíčková 10, 787 01 Šumperk

su.oo.sumperk.podatelna@pcr.cz; tel.: 974 779 651

Pontis Šumperk o.p.s.

pontis@pontis.cz; tel.: 583 211 766

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Rachot

17.listopadu 630/6, 78701 Šumperk rachot@pontis.cz; tel.: 583 550 237

Lubica Hanáková, Bc. (vedoucí) hanakova.lubica@pontis.cz; tel.: 778 087 717

Poradna pro rodinu - středisko sociální prevence

Palackého 2, 787 01 Šumperk

ppr.sumperk@ssp-ol.cz; tel.: 583 213 141, 731 447 454; tel.: 725 477 295 problematika domácího násilí

Bc. Kateřina Linhartová, DiS. (vedoucí poradny)

linhartova@ssp-ol.cz; tel.: 725 477 295

Poradna zdraví

8. května 20, 787 01 Šumperk

Mgr. Jolana Keprtová

jolana.keprtova@seznam.cz; tel.: 732 960 137

Poradna pro ženy a dívky

Komenského 9, 78701 Šumperk

poradna.su@volny.cz; tel.: 603 213 845

Klubík - Volnočasové aktivity, Městský úřad Šumperk

Společenské středisko Sever, Temenická 5, Šumperk

Bc. Nikola Lešenarová nikola.lesenarova@sumperk.cz; tel.: 727 865 034

Společnost Podané ruce o.p.s.

infolinka@podaneruce.cz

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Hanušovice

Hlavní 136, 788 33 Hanušovice

nzdm.han@podaneruce.cz; tel.: 773 743 569

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Zábřeh

Postřelmovská 465/1A, 789 01 Zábřeh

nzdm.mz@podaneruce.cz; tel.: 776 177 797

Společně - JEKHETANE, o. p. s.

Hlavní třída 13/3, Šumperk

Lenka Čermáková, DiS. (vedoucí služeb – Šumperk)

poradna.sumperk@jekhetane.cz; tel.: 725 101 815

Občanská poradna: poradna.sumperk@jekhetane.cz; tel.: 725 101 815

Klub-ko: rodina.sumperk@jekhetane.cz; tel.: 725 101 815

Terénní programy: teren.sumperk@jekhetane.cz; tel.: 778 059 312, 725 003 085

Kliničtí psychologové pro děti a mládež

Šumperk:

PhDr. Svatopluk Morávek

Radniční 231/4, 787 01 Šumperk

Tel.: 583 217 410, 775 932 381

PhDr. Marie Totínová

Milana Rastislava Štefánika 967, 787 01 Šumperk

Tel.: 583 311 320

PhDr. Jurenková

Slovanská 260, 787 01 Šumperk

Tel.: 737837298

Zábřeh:

PhDr. Konečná Dagmar, Psychologická ordinace Dakord

Náměstí Osvobození 28A, 789 01 Zábřeh

dagmar.konecna@dakord.cz; tel.: 737 106 922

Mgr. Veronika Jarmarová

Náměstí 8. května 1, 789 01 Zábřeh

Tel.: 605 577 983

Pedopsychiatri

Šumperk:

Psychiatrie pro děti s.r.o. - MUDr. Eva Rozsivalová a MUDr. Helena Štěpánová

Šmeralova 527, 787 01 Šumperk

583 219 713

Zábřeh:

MUDr. Pavla Zechová

Školská 15, Zábřeh 789 01

pavlazechova@ordinacedusevnihozdravi.cz; 583 411 600, 607 147 650

Linky bezpečí:

Linka pro rodinu a školu/ zdarma a nonstop tel.: 116 000

Linka bezpečí – pomoc pro děti online (nonstop)

www.linkabezpeci.cz email: pomoc@linkabezpeci.cz

tel. 116 111

Linka bezpečí – Rodičovská linka <https://www.rodicovskalinka.cz/>

email: pomoc@rodicovskalinka.cz

tel: 606 021 021

**VII. LEGISLATIVNÍ RÁMEC PRO OBLAST ŠKOLSKÉ PREVENCE
RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ****STRATEGIE**

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027 a Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2021

Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 – 2027

Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016 – 2021

Krajský plán primární prevence rizikového chování v Olomouckém kraji na léta 2019 – 2022

ZÁKONY

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 284/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, nabývá účinnosti dnem 1. října 2020, s výjimkou ustanovení části první čl. I bodu 6, 81 a 83, které nabývají účinnosti patnáctým dnem po dni jeho vyhlášení. Ustanovení části první čl. I bodu 12 pozbývá platnosti dnem 30. září 2025.

Zákon č. 562/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím školského zákona

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek – „Tabákový Zákon“

Zákon č. 422/2003 Sb. o sociální potřebnosti – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách (novela zákona č. 482/1991 Sb.)

Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí (více o ohlašovací povinnosti školy)

Zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže

VYHLÁŠKY

Vyhláška č. 197/2016 Sb., kterou se mění Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Vyhláška č. 248/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 412/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků

METODICKÉ POKYNY A DOPORUČENÍ

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j.: MŠMT -21149/2016)

Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních (č.j.: MŠMT 21291/2010-28) + přílohy pro jednotlivé typy rizikového chování:

1. návykové látky
2. rizikové chování v dopravě
3. poruchy příjmu potravy
4. alkohol
5. syndrom CAN
6. školní šikanování

7. kyberšikana
8. homofonie
9. extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
10. vandalismus
11. záškoláctví
12. krádeže
13. tabák
14. krizové situace spojené s násilím
15. netolismus
16. sebepoškozování
17. nová náboženská hnutí
18. rizikové sexuální chování
19. příslušnost k subkulturám
20. domácí násilí
21. hazardní hraní
22. dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS
23. psychická krize, duševní onemocnění

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (č.j.: 14423/99-22)

Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků (č. j. MSMT-43301/2013)

Metodické doporučení pro školy a školská zařízení Škola a neštěstí: Jsme připraveni. Ministerstvo vnitra, 2023

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (č.j.: 10194/2002 –14)

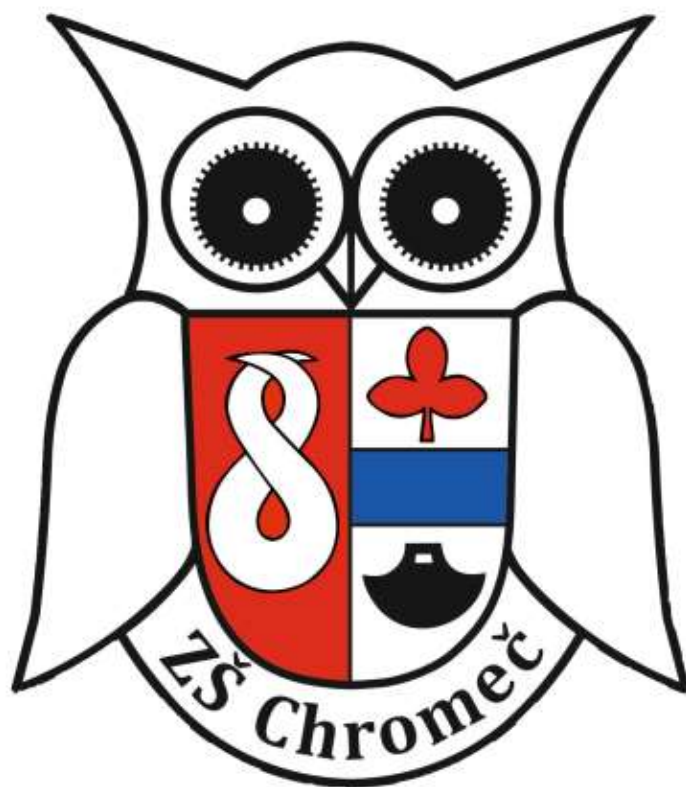
související normy: *Zákon o sociální potřebnosti č. 422/2003 Sb. (novela zákona č. 482/1991 Sb.) – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách; Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. (změny - platné znění od 1. 1. 2015 – více o ohlašovací povinnosti školy)*

Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, (č.j.: 25884/2003-24)

související norma: *Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. platné znění od 1. 6. 2015*

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT (č.j.: 37 014/2005-25)

PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Program proti šikanování je součástí Preventivního programu školy a je zpracován

dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. 21149/2016) a vychází také z Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č.j. 21291/2010-28).

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany došlo či ne. Škola má povinnost předcházet všem náznakům násilí a šikanování. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno.

Na tvorbě i realizaci programu se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci. Jeho koordinace je v kompetenci školního metodika prevence rizikového chování a výchovné poradkyně.

Za realizaci programu je odpovědná ředitelka školy.

Šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Podoby šikanování jsou:

1. přímá podoba šikany:

- pomlvy,
- vyhrožování,
- ponižování,
- fyzické útoky v podobě bití,
- vydírání,
- krádeže,
- poškozování věcí,
- slovní útoky v podobě nadávek,
- sexuální obtěžování až zneužívání,
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace

2. nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení,
- ignorování žáka či žáků.

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií)

- smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.)

Za určitých okolností může šikanování přerůst až do forem skupinové trestné činnosti a v některých opravdu závažných případech může nabýt i rysy organizovaného zločinu.

Zkrácený popis stadií šikanování (Kolář, 2011)

Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj. První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je se dělají „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi „otloukánka“. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

První stadium: Zrod ostrakismu. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace. V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra. Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejníže, tedy ti „slabí“. Svým způsobem platí „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy. Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana. Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil

jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Komponenty programu

1. Zmapování situace – analýza a evaluace - projednávání třídního klima na schůzkách ŠPP – školského pedagogického pracoviště - připravit dotazník mapující výskyt šikany na škole (pro učitele i žáky), jeho vyhodnocení – školní metodik prevence, 1x ročně

2. Motivování pedagogů pro změnu Klíčovým momentem je, aby učitelé výskyt šikany nejen neodmítali, ale aby ho ani nevnímali jako své osobní selhání. - seznámit všechny ped. pracovníky školy s přímými a nepřímými signály šikanování - poučit všechny ped. pracovníky školy o rozdílech mezi šikanováním a škádlením

3. Společné vzdělávání a supervize všech pedagogů Předávání informací: - pravidelně - na poradách - průběžně – kdokoli z pracovníků ZŠ zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned je sdělí třídnímu učiteli, metodikovi prevence výchovné poradkyni/vedení ZŠ - informace na webových stránkách ZŠ – pro pracovníky ZŠ, žáky, rodiče - proškolení všech pracovníků ZŠ – úvodní porada, - doplňování knihovny odbornými publikacemi, odborná školení - supervize – bude prováděna preventistou - bližší spolupráce s oblastním školským metodikem – školní metodik prevence

4. Užší realizační tým

- ředitelka školy/výchovný poradce
- školní metodik prevence,

5. Společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů)

V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence a vedení školy. Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, určený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky, zejména z PPP, SVP. Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

Situace, které zvládne škola sama

- první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu;
- celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování

Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku

- první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu;
- první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu;
- první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, patří sem např. výbuch skupinového násilí, tzv. školní lynčování;
- celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

První kroky při objevení šikany

Postup strategických kroků, které je třeba dodržovat:

1. Rozhovor s informátory a oběťmi
2. Nalezení vhodných svědků
3. Individuální případně konfrontační rozhovory se svědky (Nikdy nekonfrontovat oběť a agresora a svědky s agresory)
4. Zajistit ochranu obětem
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu

1. odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany;
2. rozhovor s informátory a oběťmi; - přicházejí-li s informací o šikaně rodiče – neměli bychom jejich výpověď zpochybňovat, reagovat obranně a vyjadřovat nedůvěru - domluvit se rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že pomůžeme, naznačit příští kroky - o rozhovoru s obětí by neměli vědět ostatní žáci – je třeba ji chránit před možnou pomstou agresorů a nebezpečím odmítnutí třídou
3. nalezení vhodných svědků; - ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat: žáci, kteří s obětí kamarádí, sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáci nezávislí na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování
4. individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory); - rozhovory organizujeme tak, aby o nich druzí nevěděli – bezpečnost svědků, hledáme odpovědi na otázky co, kdy, kde a jak se stalo
Základní otázky taktiky vyšetřování: - Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí? - Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem? - Co, kdy kde a jak dělali agresori konkrétním obětem? - K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo? - Jak dlouho šikanování trvá? - Důkladný a podrobný popis násilného chování je důležitý pro úspěšné uplatnění metody vnějšího nátlaku. Potřebujeme to však i pro sebe, abychom byli chráněni před stížnostmi rodičů agresorů.

1. Co se stalo? (jádro příběhu)

2. Kde se to stalo? (místo)
 3. Kdy se to stalo? (čas a alibi)
 4. Proč? (motiv)
 5. Kdo to spáchal? (podezřelí a pachatelé)
 6. Jak to spáchal? (způsob jednání)
 7. Čím to spáchal? (zbraně, nástroje)
 8. Komu se to stalo? (oběti)
 9. Kdo nám to řekl? (svědkové)
- Je nutné provést písemný zápis z těchto rozhovorů

5. ochrana oběti; do doby, než se vše vyřeší – zajistit zvýšený dozor, zorganizování bezpečných příchodů a odchodů dítěte do a ze školy, v závažném případě ponechat doma

6. předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru: a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření) b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku) - význam: paralyzování agrese vůči bližním – princip „přitlačení ke zdi“ – při jakémkoliv náznaku šikanování bude potrestání přísnější; předjímání komplikací s rodiči – potřebujeme pádné důkazy

7. realizace vhodné metody:

a) metoda usmíření - místo donucení k vnější poslušnosti se sleduje vnitřní proměna vztahů mezi oběťmi a agresory. Nastupuje společné hledání nápravy místo trestu. Usmíření lze zpečetit dobrovolným odčiněním škod, které je přijatelné pro všechny.

b) metoda vnějšího nátlaku - výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči, záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Individuální nebo komisionální pohovor, kde se rozhoduje o udělení výchovného opatření. Výchovná komise, respektive škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů tato opatření:

- výchovná opatření (napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele)
- snížení známky z chování
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
- krátkodobý dobrovolný pobyt v dětském diagnostickém ústavu, diagnostickém ústavu pro mládež nebo ve středisku pro mládež

8. třídní hodina: - oznámení o potrestání agresorů informování celé třídy o potrestání útočníků

9. rozhovor s rodiči oběti; - informace o zjištěních a závěrech školy, domluvení dalších opatření

10. třídní schůzka; - potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana, kterou škola řešila; u metody usmíření možno na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany – schůzka mimořádná

11. práce s celou třídou - nejlepší prevencí je budovat trvale a systematicky kamarádské a bezpečné vztahy v celé třídě; ke změně vztahů ve třídě možno využít spolupráci s profesionály ze školských poradenských zařízení (PPP, SVP apod.)

Obyčejná pokročilá šikana

Postup obdobný jako v předchozím scénáři.

Taktika vyšetřování u pokročilých šikan vyžaduje vysoce odborné a psychologicky „tvrdší“ postupy. Organizovaný odpor proti rozkrytí tu bývá mimořádně silný. Je třeba proto používat speciální diagnostické metody zaměřené na vztahy a postoje žáků a na ověřování pravdivosti výpovědí. Nezbytná je práce s neverbálními technikami a výslechovými praktikami.

Nejvýraznější rozdíl ve vyšetřování pokročilých šikan oproti těm počátečním spočívá v tom, že zde nebývá často ani jeden vhodný svědek. Všichni nebo téměř všichni lžou a zapírají. Běžné jsou křivé výpovědi a falešní svědkové. Nehledáme tedy většinou vhodné svědky, ale nejslabší články v řetězu skupinové lži. Vzácnou výjimkou je existence tzv. bílých vran, tedy žáků, kteří odolali velkému konformnímu tlaku skupiny, nesouhlasí s násilím a mají s obětmi soucit.

Změny ve strategii vyšetřování

Oproti počáteční šikaně nalezneme značné rozdíly:

- individuální rozhovory s falešnými svědky doplníme o jejich vzájemné konfrontace
- ochrana oběti musí někdy nastat hned na počátku, oběť musíme dostat bezpečně domů ještě před koncem vyučování, oběť pak zůstává doma, dokud není nebezpečí zažehnáno.
- rozhovor realizujeme pouze s agresory a bývá doplněn konfrontací mezi útočníky, pokud máme jednoznačné důkazy, lze přejít rovnou ke komisionálnímu rozhovoru
- nelze využít v žádném případě metodu usmíření, ale výhradně metodu vnějšího nátlaku

Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování

RTP – Rámcový třídní program

1. Informace

Informace o problému ve třídě můžeme získat z různých zdrojů (rodiče, vlastní pozorování). Máme-li informace o narušených vztazích (šikanování), nahlásíme vše ŠMP a VP, kteří společně zvolí strategii řešení.

JE NUTNO CHRÁNIT ZDROJ INFORMACÍ!!!

2. Odhad závažnosti

Pro řešení je nutné určit závažnost onemocnění třídního kolektivu:

- počáteční stadium
- pokročilé stadium
- neobvyklá forma šikany

Od tohoto se odvíjí skutečnost, zda problém vyřešíme sami, nebo pomocí konzultace s odborníkem, nebo problém již patří odborníkům.

3. Techniky mapující klima ve třídě

Klima třídy se dá určit podle technik cílených na tuto problematiku. Výběr technik záleží na pedagogovi, který mapování provádí.

4. Sociometrie

Sociometrické šetření slouží ke zmapování situace ve skupině a to prostřednictvím měření sociálních vztahů uvnitř skupiny, kde se členové bezprostředně znají. Šetření provádí ŠMP, VP.

5. Práce se třídou

Pro práci se třídou je vhodné využití komunitního kruhu, který provádí TU, ŠMP, VP. - komunitní kruh – jednoduchá metoda sloužící k pojmenování problémů ve třídním klimatu a k nastavení pravidel

6. Závěrečná zpráva

Závěrečnou zprávu vypracovává ŠMP, VP - zpráva obsahuje závěr šetření a doporučení pro ozdravení, možná rizika

7. Informování pedagogů

Seznámení pedagogického sboru s problémem: - popis dění ve třídě - společné sepsání kroků k řešení - role pedagoga v problému

8. Schůzka s rodiči v případě závažnějších forem šikany - písemnou formou vedení školy vyzve zákonné zástupce agresora i oběti k návštěvě školy, svolá mimořádnou schůzku všech rodičů - účast na schůzce TU, ŠMP, VP, ředitelka školy, zástupkyně školy - seznámení rodičů s problémem (obecně) ne jmenovitě - pokud má zákonný zástupce zájem o konkrétní jména, jednáme s ním vždy individuálně

9. Výchovná komise

Zákonní zástupci problémových žáků jsou na výchovné komise zváni písemně. Struktura výchovné komise se liší pro agresora a pro oběť.

10. Práce se třídou

Prevence:

- pracuje se na ozdravení třídy, nastaví se nová funkční pravidla třídy
- třídnické hodiny pravidelně jednou za týden, v rámci těchto hodin probíhá intenzivní práce se třídou
- dbáme na bezpečné klima, sledování třídy
- dodržujeme kamarádské vztahy (spolupráce učitel + žáci),
- jednotné a důsledné vystupování pedagogů ve třídě

- pořádáme školní exkurze,
- adaptační pobyty pro stmelení kolektivu

Scénář první pomoci pro neobvyklou počáteční šikanu

Její řešení vyžaduje doladění základního postupu, zkušenosti a proto také musí být řešena nezávislým specialistou na šikanu. Je zde nutné promyšleně zorganizovat chráněné rozhovory se svědky.

Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

První (alarmující) kroky pomoci

1. zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany;
2. bezprostřední záchrana obětí, zastavení skupinového násilí.

Příprava podmínek pro vyšetřování

3. zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
4. zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
5. pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
6. oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

Vyšetřování

7. rozhovor s obětí a informátory;
8. nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
9. individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
10. rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi).

Léčba

11. metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

Celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

Vzhledem k velké závažnosti celého problému je nutná úzká spolupráce s nezávislými odborníky na léčení šikany. Již při šetření je nutné dohodnout další postupy léčby s externími spolupracovníky a s jejich pomocí modifikovat Rámcový třídní plán pro danou specifickou situaci. Pravidelně kontrolovat dodržování navržených postupů a konzultovat další vývoj situace ve třídě.

Primární prevence v třídních hodinách

Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu. Každá třída na začátku školního roku vypracuje svá Pravidla třídy a řídí se jimi. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření třídní učitelé, metodik prevence, výchovný poradce, vedení ZŠ, dozory.

Primární prevence ve výuce

Téma prevence šikanování je zapracováno do jednotlivých předmětů (prvouka, tělesná výchova). Učitelé se soustředí na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

ZŠ provádí prevenci o přestávkách a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, vycházky, kroužky, školní družina).

Ochranný režim

Školní řád stanoví pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanoví způsob potrestání. V souladu s pracovním řádem zajistit zvýšený a kvalitní dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet. Poučení žáků v dané oblasti třídními učiteli a učiteli ve vhodných předmětech.

Spolupráce s rodiči

- rodiče jsou průběžně seznamováni s aktivitami ZŠ na webových stránkách školy
- pravidelné schůzky s rodiči a možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

Rodiče žáků se doporučuje upozornit zejména na to, aby si všímali těchto **možných příznaků šikanování**:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- nechutí jít ráno do školy , dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach, ztráta chuti k jídlu.
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě, odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- dítě je nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat.

Školní poradenské služby

školní metodik prevence: Mgr. Iva Kvapilíková, iva.kvapilikova@centrum.cz
tel. 603 754 078, konzultační hodiny úterý 12:30 -13:00, případně dle domluvy

ředitelka školy a výchovná poradkyně: Mgr. Jitka Pavelková zs@chromec.cz
tel. 739 028 191, konzultační hodiny: dle domluvy

Spolupráce se specializovanými zařízeními

kontakt:

Pedagogicko-psychologická poradna Husitská 12, Šumperk
tel. 583 215 279
Okresní metodik prevence Mgr. Hana Prejdová
tel. 583 215 279

Oddělení sociálně – právní ochrany dětí
Městský úřad Šumperk
Lautnerova 1, Šumperk
tel. 583 388 902
kurátor pro děti a mládež Petr Vlach
petr.vlach@sumperk.cz tel: 583 388 904

Policie ČR- Obvodní oddělení Šumperk
Havlíčková 10, 787 01 Šumperk, su.oo.sumperk.podatelna@pcr.cz; tel.: 974 779 65

Spolupráce se specializovanými institucemi

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce s dalšími institucemi a orgány zejména:

- v resortu školství – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry (v případě integrovaných dětí na běžných školách),
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou), případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

Vztahy se školami v okolí

Spolupráce se školami v okrese Šumperk při plánování a realizaci preventivních aktivit a řešení šikany (setkání ředitelů, setkání metodiků prevence).

Legislativní rámec šikanování

Zákony a legislativní materiály, které mají vztah k řešení šikanování

- Zákon č.56/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon), řeší práva a povinnosti školy, žáků a studentů a jejich zákonných zástupců.
- Zákon č. 94/1963 Sb., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje některé odstavce, které se týkají vztahů rodičů a dětí, odpovědnosti rodičů a výchovných opatření.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, se zabývá problémy dětí, které jsou nějakým způsobem ohrožené.
- Zákon č. 200(1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 140/1961, ve znění pozdějších předpisů.
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013- 2018 [online]. Praha: MŠMT, 2013 [cit. 2013- 09-30].

Dostupný na WWW: < <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt.doc> >.

Odpovědnost

1/ Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením §29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou škola a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

2/ Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech: - dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství; - dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. - škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí - OSPOD takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);

3/ Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže): vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

4/ Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů: - porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti; - pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť. - nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pocítuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých; - účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;

5/ Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřizování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

Základní literatura

- Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.
- Doporučená literatura (knihy, sborníky)
- Kavalír, A. (Eds.) (2009). Kyberšikana a její prevence – příručka pro učitele. Plzeň: Dragon press s.r.o.
- Kolář M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.
- Kolář, M. (2009). Skrytá podstata Hradeckého školního programu proti šikanování. In: Phillipová, L., Janošová, P. (Eds.) Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference v Praze 19. 3. 2009. Praha: Tribun EU.
- Kolář, M. (2005). Školní násilí a šikanování. Ostrava: CIT, Ostravská univerzita.
- Kolář, M. (Ed.) (2004) Školní šikanování. Sborník z první celostátní konference konané v Olomouci na PdF UP 30. 3. 2004. Praha: Společenství proti šikaně.
- Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.

- Parry, J., Carrington, G. (1997). Čelíme šikanování: Sborník metod. Praha: IPPP: Portál.
 - Philippová, L., Janošová, P. (Eds.) (2009). Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém. Sborník příspěvků z konference konané 19. 3. 2009 v Praze. Brno: Tribun EU.
 - Říčan, P., Janošová, P. (2010). Jak na šikanu. Praha: Grada.
 - Říčan, P. (1995). Agresivita a šikana mezi dětmi. Praha: Portál.
- Doporučená literatura (časopisy)
- Kolář, M. (2010). Bolest kyberšikany. Informační bulletin 1. Úřad pro ochranu osobních údajů.
 - Kolář, M. (2010). Ve škole: Šikana, nebo jen škádlení? Psychologie dnes 2 (16), s. 56-59.
 - Kolář, M. (2009). Šikana v mateřské škole: diferenciální diagnostika – jak rozlišit šikanování od škádlení? Řízení mateřské školy (20. aktualizace). Praha: nakladatelství dr. Josef Raabe.
 - Kolář, M. (2007). Český školní program proti šikanování. Právo a rodina, 3.
 - Kolář, M. (2006). Jak na šikanu? Psychologie dnes 2 (12), 16-18.
 - Kolář, M. (2005). Devět kroků při řešení počáteční šikany aneb pedagogická chirurgie. Prevence 7 (2), 3 -7.

Webové stránky s tematikou šikany

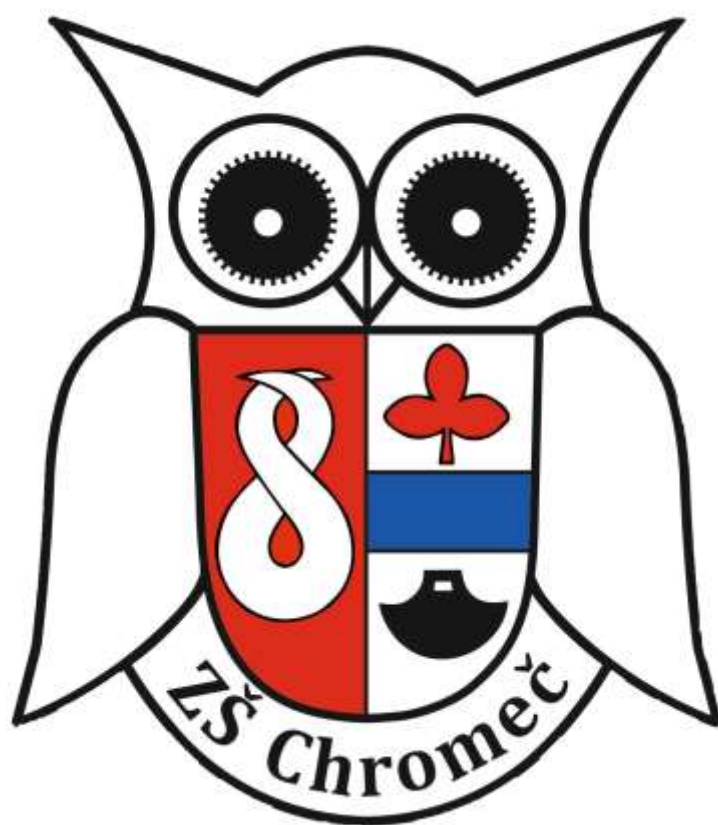
www.minimalizacesikany.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 27/2016 sb.

Neúspěchem ve škole mohou být ohroženy:

- děti se speciálně vzdělávacími potřebami
- děti, které nastoupily do školy
- žáci, kteří přestoupili na 2. stupeň ZŠ
- žáci, kteří přešli z jiné ZŠ
- žáci, kteří jsou nemocní a mají dlouhodobou absenci
- žáci, u kterých nastala změna rodinné situace
- žáci, kteří neovládají český jazyk jako rodný jazyk a nástroj výuky

Neúspěch ve škole se může projevit neprospěchem, závadovým chováním – porušováním školního řádu, záškoláctvím, problematickým postavením v třídním kolektivu.

Na pedagogické radě školy je vyhodnocována situace ve vzdělávání žáků ohrožených školním neúspěchem a všichni jsou s ní seznámeni.

V případě zhoršení školního prospěchu jsou neprodleně informováni rodiče prostřednictvím třídních učitelů. Výchovný poradce spolu s třídním učitelem a vyučujícím daného předmětu projedná na schůzce ve škole se zákonnými zástupci neprospívajícího žáka jeho studijní výsledky a navrhne možnosti řešení. V případě potřeby či zájmu je nabídnuto neprospívajícímu žákovi a jeho zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s odborníky z PPP a SVP.

Úspěšnost ve škole je podmíněna mnoha faktory. Úspěch žáka ve škole nezávisí jenom na jeho schopnostech, ale i na jeho sebehodnocení a míře sebedůvěry.

Problémy žáka ve vyučovací hodině

- nerozumí výkladu
- neumí pracovat s učebnicemi a jinými texty
- nestíhá zapisovat podle výkladu
- nedokáže určit, co je podstatné
- neumí se soustředit

Problémy s domácí přípravou

K problémům s domácí přípravou vede nejčastěji:

- slabá vůle (nedokáže se přinutit k domácí přípravě)
- nedostatek návyků pro samostudium (neumí vybrat důležité, učí se z paměti bez pochopení látky, nezvládá větší celky, nemá vytvořený systém učení)
- neví, kdy se učit, aby učení bylo efektivní
- obava sdělit, že něčemu nerozumí
- neznalost pravidel konzultací s vyučujícím problémového předmětu
- nejeví zájem o výuku, v hodině nepracuje, nechce pracovat a rozptyluje svoje spolužáky – odmítá nabízenou pomoc vyučujících

Ostatní problémy negativně ovlivňující studium

- dlouhodobé zdravotní problémy
- změna bydliště, dojíždění

- problémy v rodině (rozchod rodičů, úmrtí jednoho z rodičů, špatná ekonomická situace rodiny)
- stres z neprospěchu
- útěky před problémy
- problémy v sociálním prostředí vrstevníků

Formy práce s neúspěšnými žáky

Pro úspěšnost programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým zejména patří:

- snažíme se problém zachytit co nejdříve a odhalit příčiny neúspěšnosti
- úzce spolupracujeme s PPP, SPC a rodiči
- pomáháme rodičům zajistit nejrůznější odborná vyšetření
- uplatňujeme individuální přístup k žákům, respektujeme jejich individuální tempo a posilujeme motivaci žáků
- nabízíme žákům individuální konzultace po vyučování nebo před vyučováním, možnost konzultací
- pro zjišťování úrovně vědomostí a dovedností žáků volíme takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a posilují pozitivní motivaci
- v hodnocení se zaměřujeme na pozitivní výkony žáka, a tím podporujeme jeho pozitivní motivaci k učení
- zadáváme pravidelné úkoly vycházející ze stanoveného obsahu učiva – zadání práce pro domácí přípravu učiva
- užíváme podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky – dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- jednostranně nezdůrazňujeme nedostatky a chyby žáka

Nástroje na koordinaci péče o žáky se SVP

- Plán pedagogické podpory
 - vzniká z iniciativy učitele jednotlivých předmětů, může mít omezenou platnost nebo může být využíván po delší časové období, musí být pravidelně vyhodnocován, má ho u sebe vyučující, který PLPP tvořil
- Individuální vzdělávací plán
 - podpůrné opatření v rámci 2. – 5. stupně, tvoříme ho na základě doporučení ŠPZ, po podpisu informovaného souhlasu a podání žádosti zákonným zástupcem
- Předmět speciálně pedagogické péče nebo pedagogická intervence
 - zařazení žáka do skupiny jen na základě doporučení ŠPZ, náplň je dána v doporučení
- Asistent pedagoga
 - personální podpora je vždy daná doporučením ŠPZ
- Doporučení ze ŠPZ
 - vyučující jsou seznámeni s doporučením pro daného žáka

Nástup žáka do školy

oblast prevence

- co nejdelší dobrá motivace – zažívání příjemných věcí a úspěchu
- hodnocení žáků vzhledem k jejich osobnímu pokroku, nesrovnávat s nastavenou laťkou, každé dítě je na školu jinak připraveno
- pokud dítě začne selhávat, je třeba co nejdříve zjistit, proč selhává a podpořit ho
- Spolupráce s MŠ
- komunikace s rodiči – rodičům je nutné vše vysvětlit, komunikovat s nimi

oblast intervence

- pokud dítě začne selhávat, je nutné upravit vyučovací metody
- všechny postupy je vhodné vysvětlit rodičům, aby mohli podobně přistupovat k dětem doma při přípravě na vyučování – zacílení na konkrétní problém
- pokud ale dítě výrazně selhává – nutná přesná diagnostika příčin problému – konzultace se školním psychologem, vyšetření v PPP, SPC

Změna školy

- změna školy znamená změnu školního vzdělávacího programu – soulad musí zajistit vyučující
- neznamená to, že je povinností učitelů žáka vše doučit (za změnu školy je odpovědný rodič), ale je vhodné žákovi vytvořit podpůrnou síť – komunikace učitel – rodič – žák – informovanost, jak žák zvládá adaptaci atd.

Nemoc, zvýšená omluvená absence

- při dlouhodobé nemoci je třeba s rodinou žáka úzce spolupracovat, zajistit doplňování učiva, ulehčit návrat žáka po nemoci do školy - plán doplnění učiva a přezkoušení
- sledovat absenci žáka – zda krátkodobé absence z důvodu návštěvy lékaře, nevolností, rodinných důvodů, nejsou pravidelné v době, kdy se píše prověrka, kdy má být žák zkoušen, zda se nejedná o konkrétní dny v týdnu

Změna situace v rodině

- můžeme pomoci, pokud dobře známe situaci, pokud je dobré klima a vzájemná důvěra
- sledujeme nejen velmi slabé žáky, ale také ty, kteří se výrazně zhoršili, začali být vůči plnění školních povinností apatičtí, zhoršilo se chování – nutné vždy řešit – osobní schůzka
- rodiči v případě potřeby doporučit odbornou pomoc – např. školního psychologa ve škole nebo mimo školu

Špatná sociální situace

- podat žákovi pomoc a podporu
- ohlídat, aby se dítě nestalo terčem posměchu
- řešit problém s rodiči
- v případě přetrvávajících problémů kontaktovat příslušný OSPOD
- nabídka spolupráce s neziskovými organizacemi

Závadové chování, záškoláctví

- porušení školního řádu nepřehlížet
- pokud nepomůže prevence, závadové chování řešit v souladu se školním řádem
- důsledné řešení zvýšené omluvené absence

Postup při řešení školní neúspěšnosti

Pokud je shledáno během prvního čtvrtletí, že žák je při výuce neúspěšný a zvýšená individuální podpora učitele/ů je pro žáka nedostatečná, vypracuje třídní učitel ve spolupráci s výchovným poradcem plán pedagogické podpory (PLPP) a seznámí s ním ostatní vyučující a zákonné zástupce. Po dohodě se zákonnými zástupci je možno žákovi poskytnout ke zmírnění obtíží pedagogickou intervenci. Po třech měsících je poskytována podpora vyhodnocena a v případě přetrvávajících obtíží je zákonným zástupcům doporučena návštěva ŠPZ. Pokud je podpora ze strany školy pro žáka dostačující, je nadále poskytována, dokud je potřeba.